

מאמר דעה - פרשת בר וציפי רפאלי – האם קיבלו הנחת סלב?

כתב: סיימון יניב עו"ד ורו"ח

לאחרונה במסגרת השיח הציבורי נשאלה השאלה לא פעם, האם הפרקליטות לא נהגה ביד רכה כלפי ציפי ובר רפאלי, בהסדר שנחתם מולן בנוגע להליך פלילי שהתנהל כנגדן, כשבר הואשמה בהעלמת מס על הכנסות של 34 מיליון שקל ולמעשה קיבלו "הנחת סלב", שבמסגרתו בכפוף לאישור בית המשפט ציפי תרצה 16 חודשי מאסר בכלא, כמי שניהלה את עסקיה של בר ואילו בר רפאלי תרצה תשעה חודשים בעבודות שירות, בנוסף לתשלום המס בשומה שקבע פקיד השומה לבר בסך של כשמונה מיליון שקל, בתוספת תשלום קנס של חמישה מיליון שקל.

הפרשה התנהלה במקביל בניהול של הליך אזרחי מול פקיד השומה כפר סבא לניהול לחקירה והגשת כתב אישום שנוהל ע"י פקיד שומה חקירות ת"א ובאמצעות פרקליטות מחוז מרכז ת"א (מיסוי וכלכלה).

לא בכדי צוין במסגרת פסה"ד שניתן ע"י כב' השופט שמואל בורנשטיין (ע"מ-02-6418-16) מבית המשפט המחוזי מרכז – לוד, שנוהל במסגרת ערעור שהגישה בר רפאלי (להלן: "בר") כנגד פקיד השומה כפר סבא בהליך האזרחי שנוהל כאמור במקביל להליך הפלילי (להלן: "ההליך האזרחי"), ש"הרושם שנוצר כי הצדדים ניהלו את ההליך, העלו טענותיהם והביאו ראיותיהם, כאשר עין אחת ממוקדת בערעור, אך השנייה מופנית לעברו של הליך החקירה הפלילי", שכידוע ישנה משמעות רבה לכל צעד ולכל טענה המועלת במסגרת ההליך האזרחי ובמיוחד כאשר החקירה הפלילית לא הסתיימה.

בנקודה זו ארשה לעצמי להוסיף כי תוצאות הפרשה בכללותה מלמדת עד כמה חשוב שמייצג נישום שמתנהלות כנגדו במקביל שני הליכים במקביל הליך פלילי ואזרחי חייב להיות בקיא ומצוי ברזי החוק במישור האזרחי והפלילי בתחום המס, וטוב מכך, הכרות של דרך הפעולה והשיקולים שנבחנים על ידי רשויות המס והפרקליטות.

אקדים את המאוחר, ונציין שבית המשפט במסגרת ההליך האזרחי קיבל עמדת פקיד השומה בשומה שנקבעה לבר, לפיה בר נחשבה בשנים שבמחלוקת (2009-2010) לתושבת ישראל לצרכי מס וככזו חייבת במס בישראל על הכנסותיה שהופקו על ידה מעבר לים בין אם באופן ישיר ובין אם באמצעות חברות זרות שבבעלותה, ניתן ללמוד על הקושי של שני הצדדים, הן של הפרקליטות והן של בר וציפי רפאלי בניהול ההליך הפלילי (ועל כך אדון ברשימה אחרת).

אומנם נראה שכב' השופט בורנשטיין ניסה לנקוט במשנה זהירות בקביעתו וניסה שלא לרמוז או להשפיע בהחלטתו על ההליך הפלילי, אך כפי שקורה בד"כ כאשר ההליך האזרחי מתנהל במקביל לניהול חקירה כנגד נישומים, ובמיוחד כשהוצגו בפני בית המשפט פרוטוקולים מתוך החקירות של בר וציפי רפאלי ושל אחרים, נראה שבית המשפט לא עמד בקושי שניצב בפניו ולא פעם קבע במסגרת פסק הדין קביעות שהביאו לטעמי בסופו של יום את הצדדים להסדר שהושג בהליך הפלילי ואולי טוב שכך, כפי שנרחיב בהמשך.

כך למשל, בית המשפט הטיח ביקורת על התנהלות פקיד השומה בהתייחסותו בהרחבה להתנהלותו במסגרת הלכי שומה שהתנהלו בעניינה של בר ושנסתיימו בהסכם שומה לשנים 2005-2007, הליך שדן בדיוק באותה סוגיה ממש (שאלת תושבותה של בר לצרכי מס) ובמיוחד לגבי שנת 2008 שלגביה פקיד השומה ביקש שלא לקבוע שומה ביחס לשאלת תושבותיה של בר והניח לשומה להתיישן בהתאם להצהרתה לפיה היא אינה תושבת ישראל באותה שנה, כשהדו"ח הוגש והונח לפניו סמוך לחתימת הסכם השומה, באומר:

"אקדם ואציין כי דעתי אינה נוחה כלל ועיקר מהסכם השומה, מהאופן שבו הוא נערך ומההתנהלות שהייתה בקשר אליו.

הרושם שנוצר מהעדויות הוא כי הייתה בין הצדדים מעין "הסכמה שבשתיקה" לפיה כל צד יוכל לפרש את ההסכם באופן הנוח לו, אך בלא שקיימת הסכמה מעשית ואמיתית למשמעותו המלאה והשלמה, ובעיקר לנפקות שיש לו, אם וככל שיש לו, מעבר לשנות המס אליהן הוא מתיחס במפורש" (שם בעמ' 15, פסקה 61 לפסק הדין).

.... ובהמשך

"אבהיר מיד כי אותה "הסכמה שבשתיקה" יכול שתהא לה איזו חשיבות

בהליכים אחרים הנוגעים למערערת..." (שם בעמ' 16 פסקה 63 לפסה"ד)¹.

בית המשפט קבע למעשה שלהתנהלות פקיד השומה ב"הסכמתו שבשתיקה" שלא לקבוע את מעמדה של בר באותה שנה (2008) במיוחד שהדוח היה מונח לפניו במסגרת החתימה על הסכם השומה שנחתם לשנים 2005-2007, (שגם אם קבע שאין להסתמך על חוסר המעש בנוגע למעמדה בשנים הבאות, שהרי כידוע כל שנה נבחנת בנפרד), יכולה להיות משמעות להליך הפלילי.

בית המשפט בהליך האזרחי למעשה יותר מרמז לפרקליטות שעתידיה לנהל את התיק בהליך הפלילי שיתכן ויהיה קושי להוכיח בהליך הפלילי את יסוד הכוונה מצד בר שלא לדווח על ההכנסות שבמחלוקת בשנים הנדונות (2009-2010) וזאת כשהסוגייה עמדה לדין והייתה ידועה לכל ובמיוחד לפקיד השומה כזה הניח לדו"ח לשנת 2008 להתיישן, ושסביר להניח המתין לקבל את הדוחות לשנים הבאות בכדי לבחון את שאלת התושבת של בר.

יחד עם זאת, מנגד, קשה להתעלם מרשימת קביעותיו של כבוד השופט בורנשטיין, שחזרו על עצמם לא פעם ולא פעמיים במסגרת פסק הדין שניתן על ידו ביחס לגרסתם וההצהרות שנמסרו ע"י בר וציפי רפאלי לפקיד השומה, קביעות שלטעמי הביאו את בר וציפי רפאלי להסכים להסדר שעמד על הפרק, כמו למשל כשבית המשפט ציין:

"לאחר שבחנתי את מכלול הראיות, מצאתי כי התמונה המלאה והשלמה

אודות המערערת לא עמדה בפני פקיד השומה..." (במסגרת החתימה על

הסכם השומה לשנים קודמות – י.ו.)

ובהמשך...

¹ כל ההדגשות ברשימה זו אינן במקור כל עוד לא נאמר אחרת.

"עם זאת חסר זה במידע מקורו, ככל הנראה, גם במצגים שהוצגו ע"י המערערת כלפי פקיד השומה. כך הם המצגים שמסרה המערערת במסגרת "שאלון התושבות" מיום 13.3.2008 (מש/20), בקשר לכרטיס אשראי ולכלי הרכב שברשותה, על השאלה האם היו ברשותה כרטיסי אשראי של בנקים ישראלים בתקופה שבה שהתה בישראל ואף עשתה בו שימוש בפועל (בלא קשר לשאלה אם מדובר בשימוש מועט או רב). על השאלה באשר לרכוש שבבעלותה (לרבות כלי רכב) השיבה המערערת כי אין לה רכוש בישראל, חרף זאת שהיה בבעלותה רכב מסוג פולקסוואגן"

כמו גם, ביחס לטענת רכישת הדירה על שמה של ציפי רפאלי בפרויקט "בלו" שנרכשה לטענת ציפי רפאלי בכדי שתשמש בעתיד את כל ילדיה ולא רק את בר, כשמנגד לטענת פקיד השומה המגובות בראיות שהוצגו על ידו מההליך הפלילי, הדירה נרכשה בפועל ע"י בר בכדי שתשמש אותה למגוריה, ציין בית המשפט:

"אציין כי התקשתי לקבל הסברים אלו של המערערת או של אמה.

ב. המערערת העבירה סכומים משמעותיים לחשבונם של הוריה - רפי וציפי רפאלי ...ניטען בהקשר זה כי מדובר בהלוואה, כפי שנרשם בהצהרות ההון, והמערערת אף טענה כי לא הייתה מודעת להעברת הכספים ולגובה הכספים שהועברו... אעיר עי ספק בעני אמ העברת כספים בסדרי הגודל האמורים, ניתן לעשותם בלא מודעות מצד המערערת.

ג. המערערת היתה מעוררת באופן אישי וישיר בתכנון הדירה בפרויקט "בלו" ... אעיר כי למקרא המסמכים שהוצגו בהקשר זה, הרושם המתקבל הוא כי אין מדובר אך ורק בסיוע מצד המערערת בעיצוב דירתם של הוריה כפי שטענה, אלה בתכנון דירה המיועדת לה."

"אציין בעניין זה, הנוגע לדירה בפרויקט "בלו", מעדיף אני את כל אותן ראיות ועדויות המצביעות עך כך שהדירה נרכשה ע"י המערערת והייתה מיועדת עבורה, על פני גרסתה של המערערת וציפי רפאלי.... אוסיף כי איני מקבל את טענת המערערת כי גם אם הדירה שייכת לה, המדובר בדירה להשקעה, אלא בגירה המיועדת לשמש את המערערת למגוריה, כעולה מהמסמכים והמעדיות בקשר לתכנון ועיצוב הדירה"

בנוסף בית המשפט ציין שהוא מתקשה לקבל את עדותם של בר וציפי רפאלי בנוגע לקבלת שירותי בריאות ע"י בר בישראל ובמיוחד לנוכח העובדה שקיבלה החזרים מקופת החולים בגין תרופות שרכשה בישראל ובשימוש בכרטיסי אשראי ישראלי בתקופה שבמחלוקת, כי גם בעניין זה (שימוש בשירותי קופת החולים – 1.0), כמו גם בעניין כרטיסי האשראי הישראלי, מסרה המערערת תשובה שאינה נכונה בשאלון התשובות, בקביעתו:

"עדותה זו של המערערת רחוקה מלהניח את הדעת. ההגיון והשכל הישר אינם מאפשרים לקבל את הגרסה שהוצגה ע"ע המערערת. יתר על כן נראה כי גם במקרה זה, בדומה לסוגיית ניהול החברות הזרות, המערערת ואמה מעבירות מאחת לשניה את האחריות על עניינים מסויימים כמטוטלת, אשר הרושם הוא שהדבר נועד לטשטש את העובדות כהווייתן."

מכל האמור נמצא כי בית המשפט בהליך האזרחי הניח בקביעותיו על כף המאזניים קביעות בעיתיות וקשות לשני הצדדים ביחס להליך הפלילי שצפוי היה להתנהל בהמשך, קביעות אשר לטעמי הביאו בסופו של יום את הצדדים להגיע להסדר טיעון שהושג, הסדר שלטעמי מתוך מסגרת הראיות שהוצגו וצויינו במסגרת פסק הדין על ידי בית המשפט בהליך האזרחי, היה נדרש וטוב שהושג. לגבי מידת העונש, אותיר את התשובה להחלטתו הסובייקטיבית של הקורא את פסק הדין בהליך האזרחי בכללותו.

לסיום אוסיף כי עלתה שאלה גם ביחס לעונש הכבד יותר שהוטל על ציפי רפאלי ביחס לבר, וזאת חרף העובדה שהיא לא זו שהחסירה הכנסות בדיווחיה והייתה לכאורה "העברין המשני" בפרשה. נזכיר שבפרשות קודמות, שגם בהם היו מעורבים ידוענים (ראו למשל בפרשת אייל גולן), עלתה שאלה דומה לגבי האחריות הפלילית שחלה על אמרגנים ו/או מנהלים אישיים, שאז הפרקליטות הכירה באחריותם המוגברת של אותם מנהלים והסכימה להטיל עליהם עונש

כבד יותר מהידוען עצמו, כבמקרה הנדון, ככל הנראה מתוך עמדה שכמדובר בידוענים/אמנים, לרוב הם אינם אלו שעוסקים ומנהלים את ענייניהם הכספיים, אלא משאירים את הנושא לטיפולו של המנהל האישי/האמרגן שלהם. כאן עומדת השאלה מה תהיה העמדה של הפרקליטות במקרים דומים שבהם מדובר בנישום אחר, שלא מעולם האמנות, האם גם אז הפרקליטות תסכים להטיל על המנהל העסקי/כספיים בעסק, את אחריות עיקרית לביצוע העבירות, בהימצא ראיות שיצביעו עליו כמי שניהל בפועל את כל המערך העסקי פיננסי של העסק.

הכותב בעל משרד עורכי דין העוסק בתחום המיסים (מס הכנסה, מע"מ, מיסוי מקרקעין) ובעבירות לפי חוק איסור הלבנת הון, הן במישור האזרחי/מנהלי והן במישור הפלילי, יוצא רשות המיסים – פשמ"ד ופרקליטות מחוז ת"א (מיסוי וכלכלה, בעל ניסיון רב בליווי וייצוג נישומים מול הרשויות השונות ובבתי המשפט. פרטים נוספים אתר: Yaniv-tax.co.il